

ÉVFORDULÓK

II. Rákóczi Ferenc-emlékév (2019. július 8.–2020. szeptember 17.)

II. Rákóczi Ferenc, a vadász

R. Várkonyi Ágnes emlékének.¹

Európa koronás főinek, fejedelmeinek és főurainak életében kiemelkedő szerepe volt a vadászatnak, s ez alól a Magyar Királyság főurai és Erdély fejedelmei sem képeztek kivételt. Amíg a kora újkori Európában már sorra születtek vadászati tárgyú kötetek, addig a Magyar Királyságban, illetve az Erdélyi Fejedelemségben kifejezetten vadászattal foglalkozó könyv nem maradt fenn. Viszont ez nem jelenti azt, hogy egyes szerzők ne írtak volna a vadászatról, akár tudományos, akár művészi megközelítésben. Vadásztörténeti szempontból jelentős forrásoknak számítanak a naplók, önéletírások, udvari számadáskönyvek, melyekben lépten-nyomon vadászattal kapcsolatos bejegyzésekbe „ütközünk”. Ezekon kívül levelezésekben – még ha elszórtan is – található vadászat témájú utalások. A szépirodalomban szintén találunk a vadászatot érintő műveket – elsősorban verseket –, amelyek esetleg más témába beágyazva, vagy önmagukban a vadászatról szólnak. Ezen források alapján viszonylag jól rekonstruálható, hogyan vadásztak főuraink a XVI–XVIII. században, továbbá milyen volt a Magyar Királyság vadászati szempontból érdekes vadfaunája.

A Rákóczi család tagjai forrásokkal jól dokumentálható vadászati kultúrát alakítottak ki maguk körül. Nem tudunk olyat, aki közülük ne vadászott volna. A család férfitagjai közül II. Rákóczi Ferencen kívül a legjobban dokumentálható vadász I. Rákóczi György erdélyi fejedelem és a család katolikus ágához tartozó felső-magyarországi nagybirtokos, Rákóczi László gróf. II. Rákóczi Ferenc vadászszenvedélyéről levelei és Beniczky Gáspár fejedelmi titkár diáriuma (1707–1710) tanúskodik.² Vadászattal kapcsolatos adatok szerepelnek még

II. Rákóczi Ferenc szobra
a Magyar Nemzeti Múzeum
díszlépcsőházában

1 2014. december 13-án, életének 87. évében hunyt el R. Várkonyi Ágnes, az ELTE BTK Középkori és Kora Újkori Magyar Történeti Tanszékének professor emeritusa. Fő kutatási területe a Rákóczi-szabadságharc volt. 2014 nyarán azzal tisztelt meg, hogy nekem ajándékozta Köpeczi Bélával való közös és múlhatatlan értékű munkájuknak, a *Rákóczi Tükör*nek két kötetét. Mikor megköszöntem az ajándékot, a Tanárnő így válaszolt „egy szép cikkel köszönd, az legyen a címe: II. Rákóczi Ferenc, a vadász”. A professzor asszony idén hat éve nincs közöttünk, szeretettel emlékezem meg róla jelen írásomban, és teljesítem kedves mesteremnek tett ígéretem.

2 II. Rákóczi Ferenc ezertizenkét napja. Beniczky Gáspár fejedelmi titkár diáriuma. 1707–1710. Sajtó alá rendezte, az előszót és a jegyzeteket írta: *Bánkúti Imre*. Budapest, 2005. (Továbbiakban: *Beniczky*)

Szatmári Király Ádám *Naplókönyvében* és a fejedelem udvari embereinek levelezésében, számadásaiban.³

A főurak többségének, így II. Rákóczi Ferencnek is végigkísérte életét a vadászat. Már Csehországban töltött gyermekévei alatt megismerkedett a vadászat különböző módjaival és fortélyjaival.⁴ Rendszerint akkor is szívesen hódolt ennek a szenvedélyének, ha udvarával éppen úton volt. A *Diárium*ban naponta olvasható az ilyen és ehhez hasonló bejegyzés: „ *vadászni kiment*”, illetve „ *vadászni a Bodrogon túlra ment eő Felsége*”. A kor szokásai szerint leggyakrabban lóháton ment vadászni vadászai és őrségben lévő udvari hadai kíséretében, de előfordult, hogy egyedül, akár gyalogosan is nekiindult. 1708. március 14-én történt például, hogy „*Kassáról gyalog, közel lévő erdőbe vadászni kiment*”⁵ Ha Károlyi Sándor vagy Bercsényi Miklós éppen a fejedelem környezetében tartózkodott, általában elkísérték vadászni, hiszen a közös vadászatok kiváló alkalmat nyújtottak országos ügyeik megbeszélésére is. Ilyenkor gyakorta kocsin utaztak ki a vadászat helyszínére.

Az előbbieket is mutatják, Rákóczi napjainak rendjét kevésbé befolyásolta az udvari etikett. Miután hajnali öt óra tájban felkelt, magányosan, írásokkal foglalatkoskodott vagy audienciát tartott a délelőtti első felében. Utána rendszerint vadászni ment, és csak kora délután, ebédelni érkezett vissza. Jelleméről árulkodik: sokszor előfordult, hogy egész nap kint maradt és az udvariakkal együtt ebédelte: „*Urunkkal vadászni mentünk, és csak mezőn katona módon falatozott ő nagysága velünk*.”⁶ A hasonló egész napos vadászból általában késő este tért vissza, de az is több alkalommal előfordult, hogy az éjszakát is a szabadban, sátor alatt töltötte.

A VADÁSZAT FUNKCIÓI ÉS MÓDJAI A FEJEDELEM ÉLETÉBEN

A vadászat legalapvetőbb, legősibb funkciója az élelemszerzés. A fejedelem és udvartarása ellátását mindenképpen segítette, étrendjüket színesítette a vadból készített étel. Ennek kiadáskímélő vonatkozásai is lehettek. Erre utal Eötvös Miklós rendelete Ugocsa vármegyéhez: „*[...] a fejedelem Erdélybe megy, szívesen venné a vármegyétől, ha madarakat vagy vadakat küldene*”? Madarakat (fűrj, fogoly és haris) vásároltak is a fejedelem asztalára.⁸ Amikor Rákóczi Kassán tartózkodott udvarával együtt, a várost terhelte a fejedelem és nagyszámú kíséretének ellátása, és a város mint földesúr ezért az alá tartozó falvakra vetette ki a beszolgáltatandó „*konyhára való élések[et]*”. A vaj, lúd, tojás, bárány, hal mellett a falvaknak özet, nyulat, császármadarat és rigót is be kellett szolgáltatni a fejedelmi udvar élelmezésére.⁹

A főurak életében az előbbiekkal ellentétben a vadászat elsősorban a szórakozást, a pihenést, a kikapcsolódást jelentette. „*A vadászat [...] szórakoztat*” – írta egyik levelében

3 Szathmáry-Király Ádám naplókönyve (részletek). Rákóczi Tükör 2. Szerkesztette: Köpeczi Béla–R. Várkonyi Ágnes. Budapest, 1973. 418–453. (Továbbiakban: *Szathmáry*)

4 Köpeczi Béla–R. Várkonyi Ágnes: II. Rákóczi Ferenc. Budapest, 1976. 49.

5 Beniczky 117.

6 Czzei Vass György és Vass László naplói, 1659–1739. Közli: Nagy Gyula. Budapest, 1896. 447.

7 Eötvös Miklós rendelete Ugocsa vármegyéhez. Szatmár, 1707. február 11. Regesztája: Csatóry György: Ugocsa vármegye II. Rákóczi Ferenc államában. 1703–1711. Ungvár–Beregszász, 2008. 194. levél., 241.

8 *Thaly Kálmán*: A hazai képzőművészet, műipar, nemzeti viselet, fegyvergyártás, és háztartás történetéhez II. Rákóczi Ferenc udvarában és korában. (1706–1711). Első közlemény. Magyar Történelmi Társ., 1882. 565. (Továbbiakban: TT. 1882)

9 II. Rákóczi Ferenc konyhájára való élés. Kassa, 1707. Közli: Ifj. Kemény Lajos. Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle 1895/2. 185.

Rákóczi.¹⁰ Udvari titkára, Beniczky Gáspár többször használta a *mulatni* igét a fejedelem vadászataival kapcsolatban. A szórakozást, kikapcsolódást jelentő vadászati módok, melyek Rákóczi fejedelem életében szerepet játszottak, a hajtás és a puskás vadászat, a „*parforce*”-nak nevezett „korai” falkázás és a ragadozó madárral történő vadászat voltak. Mindezek mellett, a források tanúsága szerint Rákóczi leginkább a *cserkészést*, más néven *cserkelést* szerette. Akár kísérővel, akár egyedül ment ki, ez a vadászati mód biztosította számára leginkább azt a pihentető felüdülést, amikor el tudott révedni saját gondolataiban a főúr. Gyakran előfordult, hogy hajnalban már „*Jézus kiáltása előtt*” vadászni ment, és onnan 8 óra tájban tért csak vissza, majd estefelé újra kiment.¹¹ A hajnal órák és az esti szürkület előtti rövid időszakok voltak azok a napszakok, amikor a legeredményesebben lehetett *cserkelni*. Számtalan példát lehetne még felsorakoztatni a fejedelem vadászszenvédelvények bizonyítására, ehelyett nézzük meg jobban azokat a vadászati módokat, amelyeknek Rákóczi a legszívesebben hódolt.

A fejedelem emberi részéről a hajtások hatalmas szervező munkát igényeltek, akkor is, ha reprezentációs céllal vagy csak egyszerűen szórakozni vitték a vendégeket. 1707 februárjában Rákóczit Lubomirska hercegnő látogatta meg Munkácson.¹² Tiszteletére és szórakoztatására több nagy vadászatot tartottak Munkács, Ungvár és Kassa környékén. A vadászat színhelyéig szánon mentek. Vaddisznón és medvén kívül ekkoriban farkasra is vadásztak. Az volt a szokás, hogy egy-egy hölgy vagy vendég mellé főúri kísérő, illetve vadász is be volt osztva, hogyha a vendégnek nem sikerül terítékre hoznia a vadat, netán az veszélyes közelségbe érne, a vadász elejtse az állatot. A vadászok mögött több puskatöltögető is állt. A legmagasabb rangú vendéget mindig a legjobb lőállásra szokták beosztani, ahol a legtöbb vadra lehetett számítani. Rákóczi Lubomirska hercegnő látogatásakor a legjobb puskásokat – 10 udvari karabélyost – állított a hercegnő mögé, aki ezen vadászon négy medvét, egy vadkant és három farkast hozott terítékre. Csak egy ízben kellett a karabélyosoknak közbelépniük, amikor váratlanul nagyszámú farkas került eléjük. Ezen a vadászon annyi vadat ejtettek el, hogy 16 ökrös szekér kellett a zsákmány Ungvárra viteléhez.¹³

Beniczky Gáspár naplójában többször szerepel, hogy „*mulatságnak kedvéért foglyászni*” ment Rákóczi. Hogy a magas rangú úr ezt a tevékenységet különösen kedvelte, azt az is mutatja, hogy Ottlyk Pál fejedelmi udvarnok arra panaszkodott írásában: mióta Rákócziék Szerencsre jöttek, a sok foglyászás és kacsázás közben a fejedelem öt pár csizmát elszagagatott.¹⁴ Fogolyra és más szárnyasokra a korban betanított ragadozó madárral – általában karvallyal és sólyommal – vadásztak. Bár külön nem említi Beniczky a ragadozó madarak jelenlétét, de feltételezhetően Rákóczi is ezekkel vadászott a legtöbb esetben szárnyasokra.¹⁵ A vizslák jelenléte is erre utal, ugyanis a kora újkorban a ragadozó madarakkal történő vadászat elengedhetetlen segítők voltak. Ők rebbentették fel a szárnyasokat és apportírozták a ragadozó madár által levágott vadat.

A kora újkori főúri udvarokban a már említett kopókon és vizslákon kívül agarakat is tartottak. Az agarakat sebességük miatt elsősorban róka- és nyúl vadászathoz használták,

---

10 II. Rákóczi Ferenc Gualterio bíboroshoz. Clagny, 1714. május 16. II. Rákóczi Ferenc válogatott levelei. Szerkesztette és a bevezető tanulmányt írta: *Köpeczi Béla*. Budapest, 1958. 73. levél.

11 *Beniczky*, több helyütt.

12 II. Rákóczi Ferenc emlékiratai a magyarországi háborúról 1703-tól annak végéig. Budapest, 2004. 187.

13 *Bolyky Miklós*: Farsangi vadászatok 1707-ben. *Vadász-Lap* 1909. április 15. 140–142.

14 TT.1882. 563.

15 Szathmáry említ puskával való fácán- és foglyavadászatot is. *Szathmáry* 439.

de volt, hogy nagyobb testű vadat is sikerült elejteniük. Az *agarászat* az egyik legrégebbi kutyás vadászati mód, amely mellett, hogy táplálékszerzési lehetőség volt, kedvelt vadászati mulatsággá is vált az idők során. Testet és lelket gyönyörködtető szerepére az unitárius lelkész, Szentmártoni Bodó János sorait idézzük:

„Im ha nyulat üzetsz, Róka fut elődben,
Ha eresztő-szijjon jó agár kezedben,
Gyönyörködhetel ott vadászó meződben,
Újg tetszik, hogy ugyan meg újúlsz szivedben.”¹⁶

Radvánszky Béla kutatásaiból tudjuk, hogy a XVII. századi főúri udvarokban kétféle agarat tartottak. Az erősebb testű agárral a nagyvadfajokra *agarásztak* – özre, vaddisznóra vagy szarvasra is eresztették –, míg a gyengébb, de gyorsabb agár feladata az apróvadfajok (nyúl, és a róka) üzése volt.¹⁷ Az agár a legkarcsúbb vadászakutya, amelyet sebessége (50–60 km/h) miatt használtak a vad elejtéséhez, a legtöbb kutyafajtától eltérően ugyanis a vadászat során nem a szaglását, hanem a látását használta. A nyílt területen megpillantott, menekülő vadat szemre üzte, sebes futással beérte, az apróvadat a gerincénél fogva megroppantotta, míg a csülkös vadat, mint például az özt, megfogta és lerántotta, majd a lovon utánuk vágató vadászoknak átengedte. Az agarakat párosával eresztették a menekülő vadra. Az *agarászat*nál a talaj minősége, a látási viszonyok, az időjárás, valamint a prédának szánt vad fizikuma, egészségi állapota, az agár kondíciója együttesen befolyásolták a vadászat eredményességét.

Kedvenc, illetve legértékesebb kutyáikat a főurak – így Rákóczi is – közvetlen környezetükben tartották inasaik és agárviselőik gondozásában. Vadászakutyaival maga Rákóczi is sokat tördött. Maga gondoskodott kutyái számára árpa- vagy zablisztról.¹⁸ Beniczky többször említi a fejedelem környezetében a „*sinkurátákat*”, „*sinkuránokat*” (chien courant), vagyis a kopókat. Kiváló hajtókutyák voltak, Rákóczi nyulászott is ezzel a fajtával. Megajándékozta azt a jágert, aki öt tarka kopót hozott neki.¹⁹ Négy forintot adott egy kopóhozó parasztnak ugyanakkor, amikor a vizslák gyógyításáért 2 forintot fizetett.²⁰ Kedvenc kutyája, „*Róland*”, éjszaka mindig a fejedelem ágya alatt aludt. Mikor délutáni pihenőjét tartotta, a kutya vigyázta, hogy ne zavarja meg senki Rákóczi nyugalomát.²¹ Amikor Roland 1709. augusztus végén elpusztult, „*ő felsége úgy szánta, hogy meg nem mondhatni*”.²² Nem-

16 Szentmártoni Bodó János: A nyúl éneke és a vadászás dítseretiről való ének. H. n., 1714.

17 Radvánszky Béla: Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században. I–III. Budapest, 1986. I. 168.; A nagyvadfajok agárral való fogásához: Apor Péter Metamorphosis Transylvaniae című munkájában olvashatjuk, hogy voltak olyan példányok is – gazdájuk nagyobb büszkeségére –, melyek nemcsak az apróvadat fogták el: „[...] az agarakban is az régi uraknak nagy gyönyörűségük volt, dicsekedvén egymásnak, kinek mint fogja az agara a szarvas, farkast, özet, rókát, nyulat; sőt láttam olyan agarat – írja Apor –, az ki személye szerint elfogta az hiúzt”. Apor Péter: Metamorphosis Transylvaniae azaz Erdélynek változása (1736). Budapest, 1987. 74.

18 Márki Sándor: II. Rákóczi Ferencz. III. kötet. Budapest, 1907. <http://mek.oszk.hu/05800/05832/html/2k0tet/03.htm#1643> (Utolsó letöltés időpontja: 2019. 06. 04.) A kora újkorban a vadászakutyaikat, a falkát általában cipóval etették.

19 Uo.

20 Rákóczi munkácsi kastélyában az 1701-ben lefoglalt ingó értékek lajstromában 5 nagyobb és 17 kisebb kutyát írtak össze és foglaltak le. Thaly a nagyobb kutyákat „*chiens courants*”-nak, a kisebbeket *kopóknak* írta. Thaly Kálmán: Munkácsi leltárak s udvartartási iratok (1680–1701). Magyar Történelmi Tár 1900. 384.

21 Beniczky 230.

22 Fogarassy István Körössy Györgynek. 1709. augusztus 30. A munkácsi kastély. A levélből részeket idézi: Thaly Kálmán: A hazai képzőművészet, műipar, nemzeti viselet, fegyvergyártás, és háztartás történetéhez II. Rákóczi Ferencz udvarában és korában. (1706–1711). Harmadik közlemény. Magyar Történelmi Tár 1883. 188.

csak a jó vadászkutyákat kedvelte a fejedelem, hanem a jó, vadászatra használt lovakat is nagy becsben tartotta, sőt, előfordult, hogy órák hosszat is gyönyörködött bennük. Tudta, remek ló nélkül szinte lehetetlen utolérni a nyúl után eresztett agarat, vagy a felrebbenő szárnyasra küldött vadászmadarat. Beniczky feljegyzései szerint a fejedelem külön istálló-mestert tartott, hogy vadászatra alkalmas lovakat idomítson. Munkácson a lovak reggeli és esti futtatását és gyakorlatoztatását gyakran maga a fejedelem is szemlélte: „[...] az oskolás vadász Lovainak exercitiumát eö Felsége megtéktette”.²³

A főúri szórakozásról szólva említhetjük meg a *parforce* vadászti módot, amit Rákóczi emigrációjának franciaországi tartózkodása során kedvelt meg. A *parforce* vadászat francia udvari játék volt, mely XIV. Lajos királyi kastélyainak vadaskertjeiben is folyt. Az olvasók számára talán megdöbbenő módon a *parforce* során a gímszarvast, dámvadat, özet vagy rókát eleresztettek a kopófalka és a falkát lovon követő urak, illetve hölgyek előtt.²⁴ A hajtásban a vadászok lovon követték a menekülő szarvast, míg az végkimerülésében szembeszállt a kutyafalkával. Legvégül az odaérkező vadász szarvaskéssel megadta a szerencsétlen állatnak a kegyelemdőfést.²⁵ Rákóczi is többször kapott meghívást a francia királyi udvar hajtásaira.²⁶ Ez a vadászati mód lényegét tekintve megfelel a hajtóebekkel való lovas vadászatnak, a *lovas kopozás*nak. Amennyiben ezt a vadászati módot hajtással is kombinálták, a hajtók gyalogos parasztok voltak.²⁷ Amíg a vendégeknek ez kellemes multság volt, addig a vadász-személyzetnek és a hajtásra kirendelt jobbágyoknak kemény munka.

A vadászat a kora újkorban azonban nemcsak szórakozás volt, hanem a katonai kiképzés eszköze is. A fáradtság, a hőség és a hideg elviselésére, fegyelmezettségre nevelte a vadászt, fejlesztette a harcászati érzéket és az idegrendszer reakciókészségét is. Perjés Géza szerint a vadászat legfőbb előnye az, hogy megtanít a terep ismeretére. Ez a gondolat különösen érvényes volt a katonai térképek megjelenése előtti korban.²⁸ A vadászat fontosságát hangsúlyozza Zrínyi Miklós is a *Vitéz Hadnagyban*: „Szükséges egy hadviselő embernek ismerni a föld csinját, melyre kell titkon járni, minden árkot, erdőt, passust szükséges tudni, [...] az ilyen tudománt nem elég theoretice tudni, hanem practice; azt pedig leginkább a vadászatokban tanulhatni meg.”²⁹ A korabeli felfogásban háborúra való felkészülésnek is tekintették a vadászatot. Sőt, a kor toposz-rendszerében a vadászat egyenesen a háború megfelelője. A vadászat római istennőjét, Diánát a kora újkorban gyakran ábrázolták Mars hadistennel együtt, ami nem véletlen, hiszen a vadászat és a harci erények igen közel álltak egymáshoz a kor emberének gondolkodásában. A vadászat mindazt a tudást megkövetelte, amelyre egy portya vagy hadjárat során szükség lehetett: a nyomolvasást, a cselvetést, a kitaratást, a gyorsaságot és a biztos célzást. Kétségtelen, hogy a több ezer hektáron, több száz vagy ezer főnyi kiszolgáló személyzettel megszervezett nagyvadászatok hatalmas előkészítő-ellátó (logisztikai) munkát követeltek meg, s tulajdonképpen hadgyakorlatoknak is megfelelhettek. Amint azt már említettem, a fejedelmet gyakran az őrségben levő udvari katonasága

---

23 Beniczky 36.

24 Szathmáry 439–440.

25 Csöre Pál: A magyar vadászat története. Budapest, 1994. 161–163.; A szarvaskésről bővebben: Kalmár János: Régi magyar fegyverek. Budapest, 1971. 123.

26 Szathmáry 435–440.

27 Szathmáry 437.

28 Perjés Géza: Balassi Bálint a katona. Irodalom Történeti Közlemények 1955. 1. 40–41.

29 Zrínyi Miklós hadtudományi munkái. A kísérő tanulmányokat írta: Perjés Géza. Budapest, 1976. 153.

kísérte el vadászni.³⁰ Az ilyen alkalmak – legyen szó *hajtásról*, vagy hajtással kombinált *puskás vadászatról*, esetleg *kopózásról* – kiváló lehetőséget jelentettek udvari hadainak gyakorlatoztatására.

Összegzésképpen elmondható, hogy a vadászat gazdasági szerepét messze meghaladó jelentőséggel bírt II. Rákóczi Ferenc életében. Átala országos gondjai közepette szórakozni, pihenni is tudott a fejedelem, reprezentációs funkciót is betöltött, de a fejedelmi udvar konyháján is hasznosulni tudott a terítékre hozott zsákmány. Végül, de nem utolsósorban udvari hadainak gyakorlatoztatására is szolgált egy-egy vadászat. Mindezek mellett a lelket gyönyörködtető, feltöltődést és gondolataiban való elmélyülést szolgáló esztétikai élmény is volt a főúr számára.

Sánta Ákos

Rákóczihoz kötődő települések találkozója Kőteleken

A Szolnokhoz közeli Tisza-parti faluban, Kőteleken rendezték meg a II. Rákóczi Ferenc fejedelemhez kötődő települések találkozóját 2019. április 13-án. A községi önkormányzat meghívására nyolc település képviselői jelentek meg az összejövetelen: Süttő, Dabas, Parád, Viniz, Sajósenye, Mikepércs, valamint Romhány. A vendégségbe érkezőket a Kőteleki Herba Kör tagjai a maguk által gyűjtött gyógynövényekkel, gyógynövényteafüvekkel és gyógynövényből készült italokkal várták.

A helyi művelődési ház adott otthont a rendezvénynek, ahol Lovász Tibor, Kőtelek község polgármestere köszöntötte az egybegyűlteket, elmondta, hogy Hajdú István romhányi tanár kezdeményezésére jött létre a Rákóczi fejedelemhez kötődő települések találkozója, amelynek minden évben két alkalommal más település ad otthont. Minden alkalommal a saját maguk által hozott fákat ültetnek a településekről érkezettek, amelyek saját tájegységükre jellemző. Ezt követően a polgármester említette a Rákóczihoz kötődő kőteleki mondat, amely szerint a fejedelem a szabadságharc idején a falu környékén járt, és a település szélén álló körtefa alatt megpihent. Azonban innen a labancok támadása miatt tovább kellett mennie. Ebből a történetből származik a kőtelekiek Rákóczi iránti tisztelete. Lovász Tibor beszélt továbbá a falu jelenéről, összetartó közösségükről, jövőképükről, valamint videófilmet mutattak be a település határában folyó Tisza természeti szépségéről.

A köszöntőt követően előbb a Szent Kinga Katolikus Óvoda, majd a Szent Gellért Katolikus Általános Iskola műsorát láthatták a jelenlévők. Előbbieket Győri Imréné nyugalmazott óvodavezető, az iskolásokét Munkácsiné Berényi Edit tagintézmény-vezető és Zabos Orsolya tánctanár tanította be. Fellépett még roma tánccal a Lurkók tánccsoportja Burai Flórián, a Roma Kisebbségi Önkormányzat elnökének a koreográfiájával. Ezt követően

---

30 Az udvari hadak alkották Rákóczi hadseregének elitjét. Bővebben: *Markó Árpád*: II. Rákóczi Ferenc csatái. Válogatott tanulmányok. Sajtó alá rendezte: *Mészáros Kálmán*. Budapest, 2003. 203.; A fejedelem udvari hadaihoz tartoztak még olyan, az ezredkötélékbe be nem osztott önálló egységek, melyek Rákóczi testőrségét képezték. Többek között ilyen alakulat volt a nemesi kompánia és a zöld vadászok kompániája is. Rákóczi legszűkebb környezetéhez, testőrségéhez sorolhatóak még az udvari palotászerezd kötelékébe tartozó kapcsosok, vagy más néven daliások és az arnót kompánia, amely az udvari lovas-karabélyos ezred egy-egy századát alkotta. Uo. 93.